

IV

(Πληροφορίες)

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ
ΤΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Συμπεράσματα του Συμβουλίου

«Πρόσβαση στη δικαιοσύνη – αξιοποίηση των ευκαιριών της ψηφιοποίησης»

(2020/C 342 I/01)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΝΤΑΣ

- τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 9ης Ιουνίου 2020 σχετικά με τη διαμόρφωση του ψηφιακού μέλλοντος της Ευρώπης·
- τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 3ης Δεκεμβρίου 2019 σχετικά με το μέλλον της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις·
- τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 7ης Οκτωβρίου 2019 για την Eurojust: η Μονάδα Δικαστικής Συνεργασίας της Ένωσης στην ψηφιακή εποχή·
- τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 18ης Φεβρουαρίου 2019 σχετικά με το συντονισμένο σχέδιο για την ανάπτυξη και χρήση της τεχνητής νοημοσύνης στην Ευρώπη·
- τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 8ης Ιουνίου 2017 σχετικά με τα επόμενα βήματα για τη βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών και την εξασφάλιση της διαλειτουργικότητας των συστημάτων πληροφοριών της ΕΕ·
- τη στρατηγική του Συμβουλίου της 6ης Δεκεμβρίου 2018 για την ευρωπαϊκή ηλεκτρονική δικαιοσύνη για την περίοδο 2019-2023·
- το σχέδιο δράσης της 6ης Δεκεμβρίου 2018 για την ευρωπαϊκή ηλεκτρονική δικαιοσύνη 2019-2023·
- τη διάσκεψη που διοργάνωσε η γερμανική Προεδρία στις 16 Ιουλίου 2020 με θέμα «Πρόσβαση στη δικαιοσύνη στην ψηφιακή εποχή – Προοπτικές και προκλήσεις»·
- την ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Η ώρα της Ευρώπης: ανασύνταξη και προετοιμασία για την επόμενη γενιά» (COM(2020) 456 final)·
- τον πίνακα αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης 2020 (COM(2020) 306 final)·
- την ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Διαμόρφωση του ψηφιακού μέλλοντος της Ευρώπης» (COM(2020) 67 final)·
- την ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Ευρωπαϊκή στρατηγική για τα δεδομένα» (COM(2020) 66 final)·
- τη Λευκή Βίβλο της Επιτροπής με τίτλο «Τεχνητή νοημοσύνη – Η ευρωπαϊκή προσέγγιση της αριστείας και της εμπιστοσύνης» (COM(2020) 65 final)·
- την έρευνα του 2020 για τα θεμελιώδη δικαιώματα «Your rights matter: Data protection and privacy (Τα δικαιώματά σας είναι σημαντικά: Προστασία δεδομένων και ιδιωτική ζωή)» του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης·
- το «Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για την πρόσβαση στη δικαιοσύνη» του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Συμβουλίου της Ευρώπης και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, του 2016·
- τη μελέτη που δημοσίευσε η Επιτροπή στις 14 Σεπτεμβρίου 2020 σχετικά με τη χρήση καινοτόμων τεχνολογιών στον τομέα της δικαιοσύνης·
- τη μελέτη που δημοσίευσε η Επιτροπή στις 14 Σεπτεμβρίου 2020 σχετικά με τη διασυνοριακή ψηφιακή ποινική δικαιοσύνη·

- τη σύσταση της 19ης Μαΐου 2019 της Επιτροπής για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης με τίτλο «Unboxing Artificial Intelligence: 10 Steps to protect Human Rights» (Αποκωδικοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης: 10 μέτρα για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων).
- τις κατευθυντήριες γραμμές του 2019 για την τεχνητή νοημοσύνη και την προστασία των δεδομένων, τις οποίες εξέδωσε η Συμβουλευτική Επιτροπή της σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα.
- τον ευρωπαϊκό χάρτη δεοντολογίας για τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης στα δικαστικά συστήματα, τον οποίο ενέκρινε στις 3-4 Δεκεμβρίου 2018 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης (CEPEJ).
- τον κατάλογο ελέγχου για το κράτος δικαίου που ενέκρινε το 2016 η Επιτροπή της Βενετίας του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Πρόσβαση στη δικαιοσύνη

1. ΤΟΝΙΖΕΙ ότι η πρόσβαση στη δικαιοσύνη είναι θεμελιώδες δικαίωμα και βασικό στοιχείο του κράτους δικαίου, το οποίο αποτελεί μία από τις βασικές αξίες στις οποίες εδράζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση σύμφωνα με το άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και οι οποίες είναι κοινές στα κράτη μέλη. Το άρθρο 19 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση ορίζει ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να προβλέπουν τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που είναι αναγκαία για να διασφαλίζεται η πραγματική δικαστική προστασία στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης και καθιστά τα εθνικά δικαστήρια συνυπεύθυνα για την εξασφάλιση του δικαστικού ελέγχου εντός της έννομης τάξης της ΕΕ.
2. ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΕΙ την εντολή της ΕΕ που απορρέει από τα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την ανάπτυξη της δικαστικής συνεργασίας, τόσο σε αστικές όσο και σε ποινικές υποθέσεις με διασυνοριακές επιπτώσεις, και επαναβεβαιώνει τον συναφή στόχο της διασφάλισης ουσιαστικής πρόσβασης στη δικαιοσύνη στην ΕΕ και στα κράτη μέλη.
3. ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΕΙ ότι, όπως ορίζεται στο άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου, προκειμένου κάθε υπόθεση παραβίασης των δικαιωμάτων και ελευθεριών του να δικάζεται δίκαια και δημόσια και το πρόσωπο να έχει τη δυνατότητα να συμβουλευέται δικηγόρο και να του αναθέτει την υπεράσπιση και την εκπροσώπησή του.
4. ΣΥΜΦΩΝΕΙ ότι αυτό το δικαίωμα πραγματικής δικαστικής προστασίας πρέπει επίσης να κατοχυρωθεί πλήρως στις συνθήκες που διαμορφώνει ο ψηφιακός μετασχηματισμός, προκειμένου να εξασφαλιστεί η πλήρης και πραγματική εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου, να βελτιωθεί η αποδοχή των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης και να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη στο κράτος δικαίου.
5. ΕΠΑΝΑΒΕΒΑΙΩΝΕΙ ότι η ψηφιακή ανάπτυξη του τομέα της δικαιοσύνης θα πρέπει να είναι ανθρωποκεντρική και πρέπει να έχει ως γνώμονα και να ευθυγραμμίζεται σταθερά με τις θεμελιώδεις αρχές των δικαστικών συστημάτων, δηλαδή την ανεξαρτησία και την αμεροληψία των δικαστηρίων, την εγγύηση πραγματικής δικαστικής προστασίας και το δικαίωμα δίκαιης και δημόσιας ακρόασης εντός εύλογης προθεσμίας.
6. ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΕΙ ότι οι ψηφιακές τεχνολογίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν στα δικαστικά συστήματα για να προωθηθεί η τήρηση των κανόνων του κράτους δικαίου καθώς και η άσκηση και ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων.
7. ΤΟΝΙΖΕΙ ότι θα πρέπει όλοι οι πολίτες να ωφελούνται από τις πρόσθετες ψηφιακές δυνατότητες και να απολαύουν ίσων ευκαιριών όσον αφορά την ψηφιακή πρόσβαση στη δικαιοσύνη και σε δίκαιες διαδικασίες, καθώς και ότι η ψηφιακή συμμετοχή πρέπει, ως εκ τούτου, να εξασφαλίζεται άνευ όρων για όλες τις κοινωνικές ομάδες χωρίς διακρίσεις. Θα πρέπει να λαμβάνονται ιδίως υπόψη οι ανάγκες των ευάλωτων ατόμων, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών και των ευάλωτων ενηλίκων, όπως των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρία, καθώς και των θυμάτων εγκληματικών πράξεων. Σε κάθε περίπτωση, η χρήση ψηφιακών τεχνολογιών στα συστήματα απονομής δικαιοσύνης δεν θα πρέπει να αποδυναμώνει τις δικονομικές εγγυήσεις για τα πρόσωπα που δεν έχουν πρόσβαση σε τέτοιες τεχνολογίες.

Ψηφιακή δικαιοσύνη

8. ΚΑΤΑΝΟΕΙ ότι ο ψηφιακός μετασχηματισμός έχει μεταβάλει ριζικά τις ζωές των ανθρώπων τις τελευταίες δεκαετίες, εξέλιξη που θα συνεχιστεί.

9. ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ ότι τα δικαστικά συστήματα, ως κεντρικός πλώνας του κράτους δικαίου, ανταποκρίνονται στις εξελισσόμενες αυτές απαιτήσεις και καθιστούν διαθέσιμες στους πολίτες τις κατάλληλες τεχνολογικές δυνατότητες. Ο πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης, ένα εργαλείο συγκριτικών πληροφοριών που παρουσιάζει ετησίως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, παρέχει ήδη δεδομένα σχετικά με διάφορους δείκτες της ψηφιοποίησης των δικαστικών συστημάτων για όλα τα κράτη μέλη, όπως η διαδικτυακή πρόσβαση στις αποφάσεις και η ηλεκτρονική υποβολή και διεκπεραίωση αξιώσεων.
10. ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΕΙ ότι μέτρα όπως η διενέργεια ψηφιακών δικαστικών διαδικασιών, η ηλεκτρονική επικοινωνία μεταξύ διαδίκων, δικαστηρίων και αρχών, η ηλεκτρονική διαβίβαση εγγράφων και η πραγματοποίηση ακροάσεων και διασκέψεων με οπτικοακουστικά μέσα έχουν ήδη καταστεί σημαντικά στοιχεία αποδοτικής δικαστικής διοίκησης σε πολλά κράτη μέλη.
11. ΧΑΙΡΕΤΙΖΕΙ την πρόοδο που έχει σημειωθεί στον τομέα της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης την τελευταία δεκαετία, ιδίως τις διαδοχικές στρατηγικές και τα σχέδια δράσης (επί του παρόντος τη στρατηγική για την ηλεκτρονική δικαιοσύνη και το σχέδιο δράσης για την περίοδο 2019-2023).
12. ΠΑΡΑΤΗΡΕΙ μια δυναμική εξέλιξη των ψηφιακών τεχνολογιών στον δικαστικό και νομικό τομέα της ΕΕ, όπου καταρτιζονται όλο και περισσότερο σχέδια ανάπτυξης και χρήσης νέων τεχνολογιών για τη δικαιοσύνη, συμπεριλαμβανομένων συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης.
13. ΕΙΝΑΙ ΠΕΠΕΙΣΜΕΝΟ ότι η περαιτέρω ψηφιοποίηση των δικαστικών συστημάτων των κρατών μελών έχει τεράστιες δυνατότητες να συνεχίσει να διευκολύνει και να βελτιώνει την πρόσβαση των πολιτών στη δικαιοσύνη σε ολόκληρη την ΕΕ. Τα ψηφιακά εργαλεία μπορούν να συμβάλουν στην καλύτερη οργάνωση των διαδικασιών και στην αυτοματοποίηση και επιτάχυνση της διεκπεραίωσης τυποποιημένων και ομοιόμορφων καθηκόντων, αυξάνοντας έτσι την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των δικαστικών διαδικασιών.
14. ΠΑΡΟΤΡΥΝΕΙ τα κράτη μέλη, στο πλαίσιο αυτό, να χρησιμοποιούν περισσότερο τα ψηφιακά εργαλεία που προσφέρει το πλαίσιο eIDAS, όπως τα ασφαλή μέσα ηλεκτρονικής ταυτοποίησης και οι υπηρεσίες εμπιστοσύνης, ως ιδιαίτερης αποτελεσματικότητας μέσα για την προώθηση της ταχείας, εύκολης, ασφαλούς, αξιόπιστης και ευρείας πρόσβασης στο σύστημα απονομής δικαιοσύνης.
15. ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΕΙ ότι, όπου είναι δυνατόν, θα πρέπει να αναπτυχθούν ψηφιακές λύσεις για όλα τα στάδια των δικαστικών διαδικασιών, ώστε να βελτιωθούν η ταχύτητα και η ασφάλεια των διαδικασιών και να διευκολυνθεί η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών. Οι λύσεις αυτές θα πρέπει, στο μέτρο του δυνατού, να είναι διαλειτουργικές μεταξύ τους.
16. ΕΠΑΝΑΒΕΒΑΙΩΝΕΙ τον στόχο να βελτιωθούν περαιτέρω η υψηλή ποιότητα και η διαφάνεια των δικαστικών αποφάσεων σύμφωνα με το κράτος δικαίου με τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών.
17. ΤΟΝΙΖΕΙ, ωστόσο, ότι η χρήση ψηφιακών τεχνολογιών και μέσων ηλεκτρονικής επικοινωνίας δεν θα πρέπει να υπονομεύει το δικαίωμα δίκαιης ακρόασης, ιδίως το δικαίωμα ισότητας των όπλων και το δικαίωμα κατ' αντιμωλιαν δίκης, το δικαίωμα δημόσιας ακρόασης, συμπεριλαμβανομένου σε ορισμένες περιπτώσεις του δικαιώματος προφορικής ακρόασης παρουσία του θιγόμενου μέρους διά ζώσης, καθώς και το δικαίωμα προσφυγής.
18. ΥΠΟΓΡΑΜΜΙΖΕΙ τις ευκαιρίες που προσφέρει η ψηφιοποίηση όσον αφορά τη δυνατότητα των πολιτών και των ασκούντων συναφή προς τη δικαιοσύνη επαγγέλματα να έχουν —στο μέτρο που το επιτρέπει το εθνικό δίκαιο— ολοκληρωμένη πρόσβαση ανά πάσα στιγμή σε νομικές πληροφορίες, όπως νομοθεσία και ανωνυμοποιημένες δικαστικές αποφάσεις, καθώς και σε πληροφορίες για την πρόοδο της υπόθεσής τους, και ΕΦΙΣΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ στις τεχνολογικές δυνατότητες που μπορούν να καταστήσουν δυνατή την ανοικτή διάθεση και τη διαλειτουργικότητα των πληροφοριών αυτών και να κάνουν ευκολότερο τον εντοπισμό, την κατανόηση, τη χρήση και την επαναχρησιμοποίησή τους.
19. ΥΠΟΓΡΑΜΜΙΖΕΙ ότι η παροχή καλύτερης ψηφιακής πρόσβασης στη δικαιοσύνη και η διεξαγωγή ψηφιακών δικαστικών διαδικασιών μπορεί να ωφελήσει ιδίως άτομα από απομακρυσμένες και αγροτικές περιοχές, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται όλες οι απαραίτητες τεχνικές προϋποθέσεις — όπως η υψηλής χωρητικότητας ευρυζωνική πρόσβαση στο Διαδίκτυο.
20. ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ, ωστόσο, ότι είναι αναγκαίο να διατηρηθούν οι παραδοσιακές μη ψηφιακές διαδικασίες και, όπου υπάρχουν, τα γραφεία διά ζώσης εξυπηρέτησης, παράλληλα με τις νέες ψηφιακές μορφές, ώστε να παρέχεται στους πολίτες που δεν μπορούν ακόμη να συμμετέχουν πλήρως στις τεχνολογικές εξελίξεις πραγματική δικαστική προστασία και ουσιαστική πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Ταυτόχρονα, είναι αναγκαίο να παρέχονται στους πολίτες ολοκληρωμένες πληροφορίες σε απλή και κατανοητή γλώσσα σχετικά με τον τρόπο χρήσης των ψηφιακών υπηρεσιών και τον τρόπο διεκδίκησης των δικαιωμάτων τους με αυτόν τον τρόπο.

21. ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ ότι η χρήση ψηφιακών τεχνολογιών στον τομέα της δικαιοσύνης είναι ιδιαίτερα ευαίσθητο θέμα και, ως εκ τούτου, πρέπει να πληροί τα πλέον προηγμένα πρότυπα όσον αφορά την ασφάλεια των πληροφοριών και την κυβερνοασφάλεια και να είναι πλήρως σύμφωνη με τη νομοθεσία για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων. Η αυξημένη εξάρτηση από την ψηφιακή τεχνολογία και ιδίως από αυτοματοποιημένες διαδικασίες απαιτεί προσεκτική παρακολούθηση των εν λόγω συστημάτων από τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένων όσων χρησιμοποιούν τεχνητή νοημοσύνη, και αυξημένη διαφάνεια για να εξασφαλίζεται η εμπιστοσύνη των πολιτών.
22. ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΕΙ ότι η χρήση ψηφιακών τεχνολογιών μπορεί επίσης να βελτιώσει την πρόσβαση σε εξωδικαστικές και εναλλακτικές μεθόδους επίλυσης διαφορών, με παράλληλο σεβασμό του δικαιώματος πραγματικής δικαστικής προστασίας στην εκάστοτε υπόθεση και του δικαιώματος αμερόληπτου δικαστηρίου, καθώς και την πρόσβαση σε εργαλεία πληροφόρησης σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των πολιτών, γεγονός που μπορεί να συμβάλει στην αποφυγή διαφορών.
23. ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ ότι η περαιτέρω ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης και η ενισχυμένη χρήση νέων τεχνολογιών αποτελούν βασικούς μοχλούς για την εξασφάλιση της αποδοτικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης και ΥΠΟΓΡΑΜΜΙΖΕΙ ότι τα κράτη μέλη και η ΕΕ θα πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την προώθηση και την περαιτέρω επέκταση της ψηφιοποίησης σε αυτόν τον τομέα, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ισότιμη πρόσβαση και η διαθεσιμότητα των ψηφιακών υπηρεσιών για όλους.
24. ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΕΙ ότι η κρίση της νόσου COVID-19 έχει επιβεβαιώσει την ανάγκη επένδυσης στα ψηφιακά εργαλεία και της χρήσης τους τόσο στις δικαστικές διαδικασίες εντός των κρατών μελών όσο και στις διασυνοριακές διαδικασίες.
25. ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ τη σημασία της ανάπτυξης κατάλληλων διαλειτουργικών διαύλων για να εξασφαλιστεί ότι τα συστήματα απονομής δικαιοσύνης μπορούν να συνεργάζονται ψηφιακά ΜΕ, με αποτελεσματικότητα και ασφάλεια. Το σχέδιο e-CODEX (ηλεκτρονική δικαιοσύνη Επικοινωνία μέσω διαδικτυακής ανταλλαγής δεδομένων) είναι το κύριο εργαλείο ασφαλούς επικοινωνίας τόσο σε αστικές όσο και σε ποινικές διασυνοριακές διαδικασίες και η χρήση του θα πρέπει να προαχθεί περαιτέρω.
26. ΚΑΛΕΙ την Επιτροπή να υποβάλει νομοθετική πρόταση, προς διαπραγμάτευση στους κόλπους της αρμόδιας ομάδας εργασίας, με στόχο να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα του e-CODEX με κατάλληλη δομή διακυβέρνησης και διαχείρισης που να είναι συμβατή με το eu-LISA και να σέβεται την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης και τις συνταγματικές επιταγές των κρατών μελών, εξασφαλίζοντας παράλληλα την κατάλληλη εκπροσώπηση των δικαστικών αρχών της ΕΕ και των κρατών μελών, καθώς και των βασικών ενδιαφερόμενων μερών.
27. ΚΑΛΕΙ την Επιτροπή να αξιολογήσει πιθανές δράσεις και να παρουσιάσει τις ιδέες της για την εφαρμογή τους στον τομέα [...] της δικαστικής συνεργασίας, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τη γνώμη των κρατών μελών:
- στο πεδίο των αστικών και εμπορικών υποθέσεων, αξιοποιώντας την πρόοδο που έχει ήδη σημειωθεί προς τον εκσυγχρονισμό των διασυνοριακών ανταλλαγών μεταξύ των αρχών μέσω της ψηφιοποίησης και της χρήσης ΤΠ, όπως στο πλαίσιο των κανονισμών για την επίδοση ή κοινοποίηση πράξεων και τη διεξαγωγή αποδείξεων, και συνεχίζοντας την εξέταση των δυνατοτήτων εκσυγχρονισμού των βασικών διατάξεων των πράξεων στον τομέα των αστικών και εμπορικών υποθέσεων σύμφωνα με την αρχή «εξ ορισμού ψηφιακά», με ιδιαίτερη έμφαση στις πράξεις εκείνες που αφορούν άμεσα τους πολίτες και τις επιχειρήσεις·
 - στο πεδίο των ποινικών υποθέσεων, αξιοποιώντας τα αποτελέσματα της πρόσφατης μελέτης για την ψηφιακή ποινική δικαιοσύνη και το έργο που έχουν επιτελέσει τα κράτη μέλη, η Επιτροπή, η Eurojust και όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη στο πλαίσιο αυτό και εξετάζοντας, επιπλέον, σε ποιες άλλες πράξεις σχετικές με τη δικαστική συνεργασία στον τομέα των ποινικών υποθέσεων θα μπορούσε να επεκταθεί το σύστημα ηλεκτρονικής ανταλλαγής ψηφιακών πειστηρίων (eEDES), το οποίο ήδη υποστηρίζει διαδικασίες που σχετίζονται με τις ευρωπαϊκές εντολές έρευνας και την αμοιβαία δικαστική συνδρομή μεταξύ των κρατών μελών, με παράλληλη συμμετοχή όλων των κρατών μελών εξαρχής, προκειμένου να αποφευχθεί μια Ευρώπη πολλών ταχυτήτων.
28. ΚΑΛΕΙ την Επιτροπή να αναπτύξει έως το τέλος του 2020 ολοκληρωμένη ενωσιακή στρατηγική με στόχο την ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης, για παράδειγμα με τη μορφή ανακοίνωσης, καθώς και να αναπτύξει περαιτέρω την παρακολούθηση των σχετικών δεικτών ψηφιοποίησης στο πλαίσιο του πίνακα αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης, προκειμένου να βοηθήσει την ΕΕ και τα κράτη μέλη να παρέχουν απρόσκοπτη πρόσβαση στη δικαιοσύνη, να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης και να καταστήσουν δυνατή την αποδοτική διασυνοριακή δικαστική συνεργασία.

Ψηφιακές δεξιότητες

29. ΣΗΜΕΙΩΝΕΙ ότι η προώθηση των ψηφιακών δεξιοτήτων στον τομέα της δικαιοσύνης είναι απαραίτητη ώστε να μπορούν οι δικαστές, οι εισαγγελείς, το δικαστικό προσωπικό και οι λοιποί ασκούντες συναφή προς τη δικαιοσύνη επαγγέλματα να χρησιμοποιούν και να εφαρμόζουν τις ψηφιακές τεχνολογίες και εργαλεία αποτελεσματικά και με τον δέοντα σεβασμό των δικαιωμάτων και ελευθεριών όσων επίζητούν δικαιοσύνη.
30. ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΕΙ τη σημασία που έχει η ενημέρωση της κοινωνίας των πολιτών για τη χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών και ΧΑΙΡΕΤΙΖΕΙ τις πρωτοβουλίες για την ενημέρωση των πολιτών και την ενίσχυση του ψηφιακού γραμματισμού τους, μεταξύ άλλων μέσω της έρευνας, της κατάρτισης και της εκπαίδευσης, ώστε να μπορούν να ωφελούνται από αυτές τις ψηφιακές τεχνολογίες, προκειμένου να βελτιωθεί περαιτέρω η πρόσβασή τους στη δικαιοσύνη.
31. ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΕΙ την ιδιαίτερη ανάγκη να είναι επαρκώς εκπαιδευμένοι οι δικαστές, οι εισαγγελείς, το δικαστικό προσωπικό και οι λοιποί ασκούντες συναφή προς τη δικαιοσύνη επαγγέλματα, ώστε να μπορούν να καρπώνονται τα οφέλη της χρήσης ψηφιακών τεχνολογιών, συμπεριλαμβανομένης της τεχνητής νοημοσύνης, αλλά και να αντιμετωπίζουν τους κινδύνους που συνδέονται με τη χρήση τους και τις δεοντολογικές απαιτήσεις όσον αφορά τη δική τους συμπεριφορά. Για να εξασφαλίζεται η καλή χρήση και να αποφεύγεται τόσο η υπερβολική εξάρτηση από τα αποτελέσματα των εφαρμογών λογισμικού όσο και η αβάσιμη δυσπιστία προς αυτά, οι χρήστες πρέπει επίσης να κατανοούν επαρκώς πώς λειτουργούν τα εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης και ποιες είναι οι δυνατότητες και οι περιορισμοί των εργαλείων αυτών, συμπεριλαμβανομένων των παραδοχών στις οποίες βασίζονται όσον αφορά τα πρόσωπα και τις ομάδες. Η κατάρτιση των δικαστικών θα πρέπει επίσης να επικεντρώνεται στην κατάλληλη προστασία των δικαιωμάτων του ατόμου στον ψηφιακό χώρο, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή και στην προστασία των δεδομένων.
32. ΚΑΛΕΙ την Επιτροπή να προωθήσει ευκαιρίες κατάρτισης στον ψηφιακό γραμματισμό και στις ψηφιακές δεξιότητες για τους δικαστές, τους εισαγγελείς, το δικαστικό προσωπικό και τους λοιπούς ασκούντες συναφή προς τη δικαιοσύνη επαγγέλματα, μεταξύ άλλων μέσω του Ευρωπαϊκού Δικτύου Κατάρτισης Δικαστικών (ΕΔΚΔ), καθώς και τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών στη μεθοδολογία για την κατάρτιση των δικαστικών.

Τεχνητή νοημοσύνη

33. ΣΗΜΕΙΩΝΕΙ ότι η εκδίπλωση συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης στον τομέα της δικαιοσύνης βρίσκεται ήδη σε φάση έρευνας και ανάπτυξης στην ΕΕ και ότι αναμένεται ήδη σύντομα η πρακτική εφαρμογή τέτοιων συστημάτων σε ορισμένα κράτη μέλη. ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ ότι η εξασφάλιση επαρκούς επιπέδου ψηφιοποίησης αποτελεί επίσης προϋπόθεση για τη χρήση εφαρμογών τεχνητής νοημοσύνης.
34. ΧΑΙΡΕΤΙΖΕΙ τη μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τη χρήση καινοτόμων τεχνολογιών στον τομέα της δικαιοσύνης, όπου κάνει απολογισμό της κατάστασης όσον αφορά τη χρήση τεχνολογιών τεχνητής νοημοσύνης και αλυσίδας συστοιχιών από τις εθνικές αρχές και συνιστά να ενισχυθεί ο συντονισμός σε επίπεδο ΕΕ με σκοπό την εξασφάλιση συνεργειών και διαλειτουργικότητας.
35. ΤΟΝΙΖΕΙ ότι τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης στον τομέα της δικαιοσύνης ενδέχεται στο μέλλον να είναι ικανά να εκτελούν όλο και πιο περίπλοκα καθήκοντα —εντός του νομικού πλαισίου ενός κράτους μέλους— όπως η ανάλυση, η οργάνωση και η προετοιμασία πληροφοριών σχετικά με το αντικείμενο των υποθέσεων, η αυτόματη πρακτικογράφηση των προφορικών ακροάσεων, η παροχή μηχανικής μετάφρασης, η υποστήριξη της ανάλυσης και της αξιολόγησης νομικών εγγράφων και δικαστικών αποφάσεων, η εκτίμηση των πιθανοτήτων επιτυχίας μιας αγωγής, η αυτόματη ανωνυμοποίηση της νομολογίας και η παροχή πληροφοριών μέσω νομικών διαλογικών ρομπότ.
36. ΣΗΜΕΙΩΝΕΙ ότι η ανάπτυξη συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης, ιδίως συστημάτων μηχανικής μάθησης, εξαρτάται από την ολοκληρωμένη διαθεσιμότητα μεγάλων συνόλων δεδομένων, όπως ανωνυμοποιημένων δικογραφιών και αποφάσεων, που θα πρέπει να είναι υψηλής ποιότητας σε σχέση με τους σκοπούς για τους οποίους θα χρησιμοποιούνται.
37. ΚΑΛΕΙ την Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, να εξετάσει όχι μόνο τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι πληροφορίες αυτές μπορούν να καταστούν μηχανικώς αναγνώσιμες, διαθέσιμες, αξιόπιστες, επαναχρησιμοποιήσιμες και αναλύσιμες, μεταξύ άλλων με τη χρήση του πλαισίου ECLI, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να αντιμετωπιστούν οι προκαταλήψεις στα σύνολα δεδομένων ώστε να αποτρέπονται αποτελέσματα που δημιουργούν διακρίσεις.

38. ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ ότι η χρήση εργαλείων τεχνητής νοημοσύνης έχει τη δυνατότητα να βελτιώσει τη λειτουργία των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης προς όφελος των πολιτών και των επιχειρήσεων, βοηθώντας τους δικαστές και το δικαστικό προσωπικό στις δραστηριότητές τους, επιταχύνοντας τις δικαστικές διαδικασίες και συμβάλλοντας στη βελτίωση της συγκρισιμότητας, της συνέπειας και, τελικά, της ποιότητας των δικαστικών αποφάσεων.
39. ΥΠΟΓΡΑΜΜΙΖΕΙ ότι η χρήση εργαλείων τεχνητής νοημοσύνης δεν πρέπει να παρεμβαίνει στην εξουσία λήψης αποφάσεων των δικαστών ούτε στην ανεξαρτησία της δικαιοσύνης. Η δικαστική απόφαση πρέπει πάντα να λαμβάνεται από άνθρωπο και δεν μπορεί να ανατίθεται σε εργαλείο τεχνητής νοημοσύνης.
40. ΤΟΝΙΖΕΙ ότι η εφαρμογή της τεχνητής νοημοσύνης στον τομέα της δικαιοσύνης μπορεί επίσης να ενέχει τον κίνδυνο να διαιωνιστούν και πιθανώς να ενισχυθούν υφιστάμενες διακρίσεις, όπως στερεότυπα, προκαταλήψεις και διαφθωτικές ανισότητες, καθώς και τον κίνδυνο να επιτραπεί στρεβλή ή αδιαφανής λήψη αποφάσεων, και, ως εκ τούτου, μπορεί να οδηγήσει σε προσβολή θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, του δικαιώματος στην ελευθερία, της απαγόρευσης των διακρίσεων, της προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων, καθώς και του δικαιώματος αμερόληπτου δικαστηρίου.
41. ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΕΙ ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, δεν είναι δυνατή η αναδρομή στον τρόπο με τον οποίο παράγονται τα αποτελέσματα των συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης που βασίζονται στη μηχανική μάθηση, γεγονός που οδηγεί σε ένα φαινόμενο «μαύρου κουτιού», το οποίο εμποδίζει τη δέουσα και αναγκαία ανάληψη της ευθύνης και καθιστά αδύνατον να ελεγχθεί πώς προέκυψε το αποτέλεσμα και αν είναι σύμφωνο με τους σχετικούς κανονισμούς. Αυτή η έλλειψη διαφάνειας θα μπορούσε να υπονομεύσει τη δυνατότητα πραγματικής προσφυγής κατά αποφάσεων που βασίζονται σε τέτοια αποτελέσματα, θίγοντας έτσι ενδεχομένως το δικαίωμα αμερόληπτου δικαστηρίου και πραγματικής προσφυγής, και περιορίζει τους τομείς στους οποίους μπορούν να χρησιμοποιηθούν νόμιμα τα συστήματα αυτά.
42. ΣΥΜΜΕΡΙΖΕΤΑΙ την εκτίμηση που διατυπώνει η Επιτροπή στη Λευκή Βίβλο της για την τεχνητή νοημοσύνη ότι η δικαιοσύνη είναι ένας τομέας όπου τα δικαιώματα των πολιτών μπορούν να επηρεαστούν άμεσα και ότι, ως εκ τούτου, θα ήταν χρήσιμο εν προκειμένω ένα σαφές ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο.
43. ΣΤΗΡΙΖΕΙ την άποψη της Επιτροπής ότι η δικαιοσύνη είναι ένας τομέας στον οποίο, λόγω των χαρακτηριστικών των δραστηριοτήτων που συνήθως αναλαμβάνονται, μπορεί κανείς να αναμένει την εκδήλωση σοβαρών κινδύνων. Απαιτούνται επαρκείς διασφαλίσεις για την εγγύηση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και την εξασφάλιση υπεύθυνης, αξιόπιστης, προσανατολισμένης προς το δημόσιο συμφέρον και ανθρωποκεντρικής ανάπτυξης και χρήσης εφαρμογών τεχνητής νοημοσύνης στον τομέα της δικαιοσύνης.
44. ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΕΙ ότι πρέπει να διερευνηθούν και να αποφασιστούν υποχρεωτικές νομικές απαιτήσεις που θα πρέπει να καθοριστούν για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη, την εκδίπλωση, τη χρήση και την αξιολόγηση συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης στον τομέα της δικαιοσύνης, προκειμένου να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά οι δυνητικοί κίνδυνοι για τα θεμελιώδη δικαιώματα. Στους κανόνες αυτούς θα μπορούσαν να περιλαμβάνονται ιδίως η απαγόρευση μιας αυτοματοποίησης που θα καθιστούσε αδιαφανή τη λήψη δικαστικών αποφάσεων, κατάλληλα επίπεδα διαφάνειας, καταληπτότητας, επαληθευσσιμότητας, ευρωστίας, ακρίβειας, ασφάλειας και λογοδοσίας, καθώς και απαιτήσεις για την πρόληψη αποτελεσμάτων που εισάγουν διακρίσεις.
45. ΥΠΟΓΡΑΜΜΙΖΕΙ ότι τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης στον τομέα της δικαιοσύνης, ιδίως όσα χρησιμοποιούνται σε δικαστικές διαδικασίες, θα πρέπει να υπόκεινται σε διαδικασία εκ των προτέρων αξιολόγησης όσον αφορά, μεταξύ άλλων, την αξιοπιστία, την καταληπτότητα, την ευρωστία και την ασφάλεια του συστήματος. ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΕΙ ότι χρειάζεται κατάλληλο και αποτελεσματικό σύστημα παρακολούθησης και εξέτασης των εφαρμογών τεχνητής νοημοσύνης και των αποτελεσμάτων τους.
46. ΚΑΛΕΙ την Επιτροπή να λάβει υπόψη τα δυνητικά οφέλη καθώς και τους κινδύνους και τις απαιτήσεις που αφορούν ειδικά τον τομέα της δικαιοσύνης κατά τον σχεδιασμό ενός πιθανού μελλοντικού νομικού πλαισίου της ΕΕ για την τεχνητή νοημοσύνη.

Χρηματοδότηση

47. ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΕΙ πως, παρότι η ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης προσφέρει απτά και μακροχρόνια οφέλη όσον αφορά τη μείωση του κόστους που σχετίζεται με την πρόσβαση στη δικαιοσύνη και τη λειτουργία των δικαστικών συστημάτων, θα απαιτηθεί κατάλληλη χρηματοδότηση για τις αρχικές επενδύσεις σε διάφορες δράσεις. ΚΑΛΕΙ την Επιτροπή να εξασφαλίσει κατάλληλη χρηματοδότηση για τη στήριξη της ψηφιοποίησης της δικαιοσύνης, ιδίως μέσω του προγράμματος «Ψηφιακή Ευρώπη».

48. ΠΑΡΟΤΡΥΝΕΙ τα κράτη μέλη να συμμετάσχουν στις ενωσιακές προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για χρηματοδότηση και να αναπτύξουν ενεργά δράσεις σχετιζόμενες με την ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης εκμεταλλευόμενα τις διάφορες δυνατότητες χρηματοδότησης από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, όπως τα ταμεία συνοχής, τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και το πρόγραμμα «Δικαιοσύνη».
49. ΣΗΜΕΙΩΝΕΙ ότι είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί η διευκόλυνση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση στο επίπεδο της ΕΕ, ιδίως με τη μέγιστη δυνατή απλούστευση των διοικητικών διατυπώσεων, τηρουμένου παράλληλα του δημοσιονομικού κανονισμού.
50. ΚΑΛΕΙ την Επιτροπή, όλα τα κράτη μέλη και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να εξασφαλίσουν τη χρηματοδότηση δράσεων σχετιζόμενων με την ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης αξιοποιώντας τα διάφορα χρηματοδοτικά μέσα που περιλαμβάνει το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο. ΚΑΛΕΙ την Επιτροπή να προωθήσει ενεργά, στο πλαίσιο των προγραμμάτων εργασιών, δράσεις —μεταξύ άλλων στη φάση της έρευνας και ανάπτυξης— σχετιζόμενες με την ψηφιοποίηση και την τεχνολογική καινοτομία της δικαιοσύνης.

Συνέχιση των προσπαθειών συνεργασίας

51. ΚΑΛΕΙ όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένης της Επιτροπής, όλων των κρατών μελών, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των ασκούντων συναφή προς τη δικαιοσύνη επαγγέλματα, να συνεργαστούν σε μια κοινή, επικοινωνιακή και διαρκή προσπάθεια με στόχο τη συνεχή προώθηση της περαιτέρω ψηφιοποίησης των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης.
52. ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ και θα εξετάσει το πολύτιμο έργο που επιτελείται και τις πρωτοβουλίες που υλοποιούνται όσον αφορά τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών, συμπεριλαμβανομένης της τεχνητής νοημοσύνης, στο Συμβούλιο της Ευρώπης και τα όργανά του, όπως στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης και στην ειδική επιτροπή για την τεχνητή νοημοσύνη, καθώς και σε άλλα φόρουμ, όπως είναι ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης και τα Ηνωμένα Έθνη, ΤΟΝΙΖΕΙ δε τη σημασία της συνοχής και της συνεργασίας στον τομέα αυτό.
-